

Factsheet RED III – deelproject versnellen en vergunnen

Disclaimer: deze factsheet is gebaseerd op de huidige inzichten rond de mogelijkheden die REDIII biedt voor versnellen van de energietransitie. Het doel van deze factsheet is om betrokkenen bij de energietransitie te informeren over de mogelijkheden die REDIII kan bieden voor versnellen. Nieuwe inzichten zullen zich in de loop van de tijd verder ontwikkelen en dat zal leiden tot bijstelling van deze factsheet. U kunt dus geen rechten ontlenen aan deze factsheet.

Introductie RED III

Op 20 november 2023 is de herziening van de Europese richtlijn voor de promotie van hernieuwbare energie in werking getreden (voortaan REDIII). Deze herziening is een aanvulling en aanscherping op de bestaande richtlijn voor hernieuwbare energie (REDII). In het voorstel komen de energieaspecten van de EU-klimaattransitie in het kader van het Fit-for-55 pakket aan bod. Naast klimaatdoelstellingen zijn ook doelstellingen rond leveringszekerheid van energie (mede in verband met de gevolgen van de Oekraïne-oorlog) en concurrerend vermogen van de EU belangrijke doelstellingen van REDIII. Met de herziening van de richtlijn wordt het doel voor het aandeel hernieuwbare energie verhoogd tot minimaal 42,5% in 2030 voor de EU.

Elementen uit REDIII zijn vergelijkbaar met de in 2022 is door de Europese Commissie de noodverordening om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen ingesteld. De noodverordening is via een spoedprocedure snel tot stand gekomen, trad op 30 december 2022 tijdelijk in werking. REDIII heeft echter een permanent karakter.

Onder energie uit hernieuwbare bronnen wordt binnen REDIII verstaan: energie uit hernieuwbare niet-fossiele bronnen, namelijk windenergie, zonne-energie (thermische zonne-energie en fotovoltaïsche energie) en geothermische energie, osmose-energie, omgevingsenergie, getijdenenergie, golfslagenergie en andere energie uit oceanen, waterkracht, en energie uit biomassa, stortgas, gas van rioolzuiveringsinstallaties en biogas.

REDIII biedt de kans voor versnelling in zogenaamde uitrolgebieden en netwerk- en opslaginfrastructuur gebieden.

Versnellen en vergunnen

De richtlijn beschrijft dat lidstaten in overleg met lokale en regionale overheden gebieden kunnen aanwijzen voor een versnelde uitrol van hernieuwbare energieprojecten en bijbehorende infrastructuur: zogenoemde uitrolgebieden. In een vroeg stadium worden de effecten voor natuur en het milieu onderzocht voor het uitvoeren van een PlanMER. De PlanMER beschrijft de effecten en voorwaarden waar projecten qua natuur- en milieueffecten aan moeten voldoen. Hierbij is het uitgangspunt dat er na mogelijkerwijs extra maatregelen geen (significant) negatieve effecten optreden. Wanneer projecten niet aan de voorwaarden van het plan kunnen voldoen, is een versnelde procedure niet mogelijk. Dit biedt projecten enerzijds sneller duidelijkheid, en anderzijds zorgt het dat negatieve milieueffecten worden beperkt tot een minimum. Zo wil de REDIII de balans tussen (lokale) natuur- en milieubescherming en de noodzaak tot versnelling waarborgen.

Van belang zijn twee typen uitrolgebieden:

- A. Versnelde uitrolgebieden: deze gebieden worden voor 20 maart 2026 aangewezen.
- B. Gebieden voor energie-infrastructuur en opslag inclusief reeds aangewezen gebieden voor infrastructuur.

Een voorwaarde voor categorie A is dat er 20 mei 2025 een gecoördineerde inventarisatie van gebieden en locaties voor de inzet van hernieuwbare energie en bijbehorende opslag en infrastructuur voor de nationale bijdragen aan het algemene streefcijfer van de EU (verder "mapping" genaamd). Lidstaten voeren deze inventarisatie in overleg met lokale en regionale overheden uit. Hiervoor kunnen bestaande ruimtelijke ordeningsdocumenten of -plannen, inclusief maritieme ruimtelijke ordeningsdocumenten of -plannen, gebruikt worden. Hiervoor zullen we als

Nederland geen nieuw plan maken, maar komen tot een bundeling van bestaande plannen. Categorie A is een subset van bovengenoemde gebieden en locaties.

Voor de versnelde uitrolgebieden gelden de volgende vereisten:

- Er is een "mapping" geweest van de totale opgave
- Uitsluiten van "beschermde" natuur, uitgezonderd al kunstmatige en bebouwde oppervlakten binnen beschermde natuur (alleen voor categorie A).
- Voorrang voor bebouwde omgeving (meervoudig ruimtegebruik).
- PlanMER uitgevoerd om vaststellen dat er geen significante milieueffecten zijn (of na mitigatie of compensatie niet).
- Specifieke regels voor mitigatie en compensatie opgesteld.
- Er zijn geen negatieve effecten in het buitenland
- Keuzes worden openbaar en periodiek geactualiseerd.
- Er vindt screening door bevoegd gezag in vergunningsfase plaats of er toch significante negatieve effecten zijn.
- Promotie acceptatie door directe of indirecte participatie van de lokale gemeenschap.

Voor energie-infrastructuur en opslag gelden de volgende specifieke voorwaarden:

- Zij zijn nodig om klimaat en energiedoelstellingen te halen.
- Indien er geen redelijke alternatieven zijn, is het wel mogelijk om beschermde natuur
- Indien er geen redelijke alternatieven zijn, is het wel mogelijk om beschermde natuur te doorkruisen.
- Mogelijk voor projecten waar een planMER al is uitgevoerd voor de datum van invoering van deze richtlijn.

Specifiek afwijken van Vogel- en habitatrichtlijn

Binnen een versnellingsgebied kan ten behoeve van een project, onder voorwaarden, worden afgeweken van zowel de MER-richtlijn als de Vogel- en Habitatrichtlijn (soorten- en gebiedsbescherming/stikstof). Indien er toch significante negatieve effecten verwacht worden, dient er gemitigeerd en eventueel na de screeningsfase (in beginsel fysiek en in sommige gevallen financieel) gecompenseerd worden.

Mogelijke impact van REDIII

Bij definitieve vergunningverlening vindt alleen nog screening plaats door het bevoegd gezag binnen een periode van 30 dagen.

De verwachting is dat REDIII verschillende voordelen biedt:

- Projecten zijn per definitie van groot maatschappelijk belang (ADC-toets).
- Er hoeft geen projectMER te worden uitgevoerd, indien er geen significante negatieve effecten na mitigatie en compensatie worden verwacht.
- Er hoeft geen passende beoordeling in het kader van de wet Natuurbescherming te worden uitgevoerd, mits het project voldoet aan de voorwaarden van de planMER.
- Maximale termijn vergunningverlening exclusief bezwaarprocedures: 1 jaar, offshore 2 jaar. Beide met verlengingsmogelijkheid van zes maanden.
- Repowering projecten onder de 150KV binnen 6 maanden, offshore 12 maanden.
- Bij definitieve vergunningverlening vindt alleen nog screening plaats door het bevoegd gezag binnen een periode van 30 dagen.
- Indien bij screening blijkt dat er wel significante effecten worden verwacht moet alsnog een projectMER en passende beoordeling worden uitgevoerd. Hiervan kan bij een zwaarwegend belang in relatie tot klimaat (bv. Zon- of windprojecten) worden afgeweken. Er dient wel mitigatie of (financiële) compensatie plaats te vinden.

Specifiek voor energie infrastructuur en opslag projecten:

- Bij het ontbreken van alternatieven is het mogelijk om in beschermde natuurgebieden toch te werken conform deze methode.
- Bij versterking van de energie-infrastructuur wordt alleen gekeken naar de additionele milieueffecten.